

ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ТА СТАБІЛІЗАЦІЇ ПРИБУТКУ ДРІБНИХ ВИРОБНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Розвиток сучасного сільськогосподарського виробництва пов'язаний з розв'язанням великомасштабних проблем, для фінансування яких у дрібних виробників (зокрема, фермерських господарств) недостатньо власних джерел. Державні інвестиції у сферу сільського господарства концентрувалися в руках великих господарств і землевласників, що об'єктивно давало їм великі переваги і прискорювало банкрутство суб'єктів малого бізнесу. Так, за оцінками експертів, у США до 57 % усіх федеральних витрат у 60-70-х рр. минулого століття, спрямованих на антикризове регулювання сільськогосподарського виробництва, надійшло у розпорядження лише 20 % великих господарств країни. Показово і те, що законодавчі акти Конгресу і заходи Білого дому 80-90-х рр. неприховано орієнтувалися на роботу держави з великими господарствами [1].

Статистичні дані щодо державної підтримки дрібних фермерських господарств у сільському господарстві України також відображають згадану вище тенденцію. Про це свідчать дані групування фермерських господарств за площею сільськогосподарських угідь (табл. 1), а саме: із 33 056 фермерських господарств України, на яких поширюється статистичне спостереження за формою № 2-ферм, найбільший обсяг державних дотацій на суму 89,6 млн грн. (39,2 %) одержали 1011 фермерських господарств (3,1 %), середня площа яких становить 745 га. Разом із фермерськими господарствами з площею від 200 до 500 га обсяг державних дотацій зростає до 151,6 млн грн, у відсотковому співвідношенні це 66,3 %, а в кількісному – 9,8 % загальної кількості фермерських господарств. Отже, державна підтримка направлена на

стимулювання великотоварного виробництва, ніж для дрібних товаровиробників, зокрема фермерських господарств.

Таблиця 1

Залежність прибутковості фермерських господарств від обсягу державної підтримки, 2010 р.

Групи господарств за площею сільськогосподарських угідь, га	Кількість господарств у групі	Припадає с.-г. угідь на 1 господарство, га	Обсяг державної підтримки всього, млн грн	Прибуток	
				на 1 господарство, тис. грн	на 1 га с.-г. угідь, грн
До 5	4336	3,0	1,9	1,7	564,8
5,1-15	5262	9,4	2,6	3,8	400,1
15,1-30	5573	22,5	10,3	6,6	292,3
30,1-50	7634	42,2	20,2	12,9	305,3
50,1-100	4674	66,9	17,8	33,1	494,8
101-200	2332	141,3	24,2	60,0	424,6
201-500	2234	313,2	62,0	180,5	576,4
Понад 500	1011	745,0	89,6	481,1	645,8
Всього	33056	78,8	228,5	40,7	516,8

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України

Згідно з вимогами СОТ заходи державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників можна умовно поділити на три категорії: заходи “зеленої”, “жовтої” та “блакитної” скриньок. Найбільш дискусійним став саме підхід щодо заходів “жовтої скриньки”, які в сільському господарстві передбачають насамперед підтримку галузі тваринництва як одну із основних формуючих галузей для забезпечення продовольчої безпеки нашої країни.

Відповідно до загальноприйнятої практики, у системі СОТ діє правило щодо скорочення для розвинутих країн домовленого сукупного виміру

підтримки сільського господарства на 20 % протягом шести років з моменту вступу до СОТ. Принциповим досягненням останнього Доського раунду переговорів можна вважати те, що Україна не має зобов'язань перед СОТ щодо скорочення внутрішньої підтримки, яка надається через “жовті” програми. Є лише зобов'язання не перевищувати домовлений річний сукупний вимір підтримки (СВП). Щорічний СВП, який акумулює в собі окремі “жовті” програми підтримки, не повинен перевищувати для України 3 млрд 43 млн грн. Однак можливості надання підтримки не обмежуються цим показником. Додатково Україна може щороку витратити на “жовті” програми до 5 % річної вартості виробництва валової продукції сільського господарства та до 5 % річної вартості по кожному окремому продукту. Таким чином, домовлений рівень державної підтримки сільського господарства, за умов певного реформування механізму надання такої підтримки, передбачає достатні можливості для захисту вітчизняного агропромислового комплексу в умовах членства у СОТ, в тому числі і малих форм господарювання.

Державна підтримка продукції тваринництва (особливо дотації на продане на переробку м'ясо) є єдиним реальним джерелом надходження бюджетних коштів для особистих селянських господарств як однієї із форм дрібного товарного виробництва в сільському господарстві. Свого часу всі уряди України визнавали наявність дисбалансу між підтримкою продукції рослинництва і тваринництва, однак на практиці наводили безліч аргументів, які не дозволяють дотувати виробництво продукції рослинництва в особистих селянських господарствах. Основними з них є: складність підрахунку розмірів посівів у дрібних господарствах та контролю за витратами; відсутність звітності та сплати податків, що ускладнює застосування механізму доплат; відсутність розроблених продовольчих стандартів, які б відповідали вимогам Євросоюзу тощо. Отже, влада повинна не вишукати причини, що унеможливають підтримку дрібних товаровиробників, а докорінно змінити систему та методологію дотування сільського господарства і дотримуватися принципу рівності всіх форм господарювання.

Література

1. Мельник Л. Ю. Концентрація виробництва в сільському господарстві: тенденції і перспективи / Л. Ю. Мельник, П. М. Макаренко // Економіка АПК – 2002.– № 2. – С. 11–17

ЗАЯВКА

Учасника V Міжнародної науково-практичної конференції «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку»

Прізвище Яворська

Ім'я Тетяна

По батькові Іванівна

Науковий ступінь к.е.н.

Вчене звання доцент

Посада доцент

Місце роботи: **Таврійський державний агротехнологічний університет**

- **Тема доповіді: Проблеми державної підтримки та стабілізації прибутку дрібних виробників сільськогосподарської продукції**

Напрямок: Актуальні питання господарського права і процесу. Державне регулювання господарських відносин.

Потреба в технічних засобах: **ні**

Контактний телефон, E-mail **0679646159, yavorska@bk.ru**

Домашня адреса: **72318, б-р 30-років Перемоги 7/20, м.Мелітополь Запорізька область**

Потреба у місці проживання (стандарт, напівлюкс, люкс)
 стандарт

Чи планується особиста участь (так/ні): **так**